

Nationellt råd för donationer redan nästa år

Den viktigaste åtgärden just nu för att få fler att donera organ är att skapa en sjukvårdsorganisation som på ett effektivt sätt får arbeta med donationsfrågan.

■ Det har framgått då utredningen »Transplantation räddar liv«, som lämnades till regeringen hösten 2003, nu har varit på remiss och som mynnat ut i en proposition. Utredare har varit Lars Grönwall:

– Jag har tagit starka intryck av remissinstanserna inom hälso- och sjukvården. Bland dessa har en bättre organisation ansetts vara mer betydelsefull än ökad information till allmänheten, för att skapa en bättre situation ifråga om tillgång på organ, säger Lars Grönwall.

Det slutliga förslaget skiljer sig inte i betydande delar från det förslag Lars Grönwall lämnade hösten 2003 (se LT nr 46/2003). Fortfarande är ett av de tunga förslagen det om ett speciellt nationellt råd för frågor rörande organ- och vävnadsdonationer. Men Socialstyrelsen har ändrat uppfattning om var rådet bör placeras.

– Tidigare ville inte Socialstyrelsen att rådet skulle ligga inom styrelsens ansvarsuppgifter, men där har man ändrat sig. Nu kommer rådet att vara en del av Socialstyrelsens ansvar, på samma sätt som exempelvis Rättsliga rådet. På sikt kommer även Donationsregistret att flyttas över till det nya nationella rådet, säger Lars Grönwall.

Donationsansvarig läkare

Rådets uppgifter blir att vara opinionsbildande, följa utvecklingen inom sjukvården i donations- och transplantationsfrågor, och utforma riktlinjer för arbetet som donationsansvarig läkare och kontaktsjuksköterska.

– Den egna organisationen ska varje enskilt landsting själv bestämma om, men vissa övergripande riktlinjer – såsom hur verksamheten bör se ut i glesbygd – ska rådet kunna utarbeta, säger Lars Grönwall.

Den läkare som utses till att vara ansvarig för donationsfrågor på enheten ska inte själv behöva hamna i en situation då han eller hon först kanske gör en stor insats för att rädda ett liv och sedan ställs in för uppgiften att ta tillvara organ.

– Läkare som vårdar och räddar liv

»Idag har vi omkring 90 intensivvårdsenheter i landet, och varje enhet kan inte ha en egen donationsansvarig läkare. Men man måste ha tillgång till en sådan«, säger utredaren Lars Grönwall.

FOTO: JAN HÅKANSSON

vill inte arbeta aktivt för att ta tillvara organ, det vet vi inte minst genom erfarenheterna från Norge där den här typen av organisation redan finns, säger Lars Grönwall.

– Men genom att ha en läkare med speciellt ansvar för donationsfrågan skapas en större legitimitet åt hela donationsprocessen. Det vet vi också från Norge, där kurvan för donerade organ steg brant efter det att systemet infördes.

Utredningsförslag ger blandade reaktioner

»Positivt men otillräckligt«

»Ett jättebra förslag«, säger Socialstyrelsens generaldirektör Kjell Asplund. »Positivt men otillräckligt«, säger transplantationskirurgen Gunnar Tydén på Karolinska Universitetssjukhuset.

■ Regeringens förslag om ett nationellt råd för organ- och vävnadsdonationer, och speciella läkare och sköterskor som arbetar med dessa frågor inom intensivvården, väcker blandade känslor. Docent Gunnar Tydén var ordförande i Svensk transplantationsförening då föreningen fick utredningen »Transplantation räddar liv« på remiss.

– Visst är det något positivt, men det räcker inte. Förslaget bygger bland annat på att en doktor ska ha ett speciellt ansvar för donationsfrågan, men jag tror inte att han eller hon bara därför åker in till sjukhuset på natten för att tala med anhöriga om möjligheten att donera organ från en avliden. Det skulle behövas ett tydligare definierat ansvar, säger Gunnar Tydén.

– I länder där man lyckats riktigt bra, som i Spanien, har man speciell personal som arbetar på heltid med detta.

Ändå menar Gunnar Tydén att utre-

Inget förslag om nya ID-kort

Då utredningen Transplantation räddar liv presenterades hösten 2003 föreslogs att ett nationellt ID-kort med elektronisk information införs, som avslöjar hur kortinnehavaren ställer sig till organdonation. Men något sådant förslag finns inte med i regeringens proposition.

– Rikspolisstyrelsen håller på att ta fram ett sådant kort, men är tveksam till att ta med sådan information just nu. Och så länge vi har donationskort bör vi inte ha två »budbärare«, genom att ha med sådan information även på ett ID-kort, menar vissa remissinstanser, säger Lars Grönwall.

Lars Grönwall räknar med att riksdagen inom kort kan fatta beslut om innehållet i regeringens proposition, och att det nya nationella rådet successivt kan börja fungera från den 1 januari 2005.

Peter Örn

daren tagit hänsyn till det man inom professionen lägger störst vikt vid; en förbättrad sjukvårdsorganisation.

– All erfarenhet säger att man ska lägga allt fokus på donationstillfället. Vi får inte fler donationer bara för att fler människor registrerar sig i Donationsregistret.

– De flesta har gjort sin vilja känd i förväg för de anhöriga och i praktiken handlar det för oss nästan uteslutande om samtal med de anhöriga, säger Gunnar Tydén.

Socialstyrelsens generaldirektör Kjell Asplund säger att styrelsen »med entusiasm« ska ta på sig uppdraget att ansvara för det nationella rådet.

– Jag tror att situationen ifråga om tillgång på organ nu kan förbättras. Men mycket kommer att vara beroende av hur stora resurser huvudmännen är beredda att avsätta för att skapa en bättre organisation.

– Det nationella rådet kan ge råd, men det finns inget lagrum som ger stöd för att kräva att man avsätter de nödvändiga resurserna, säger Kjell Asplund.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se